

ZÁKON

ze dne 2018,

kterým se mění zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

Čl. I

Zákon č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky), se mění takto:

1. V § 31 se za odstavec 2 vkládá nový odstavec 3, který zní:

„(3) Fyzická osoba, jejíž alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů je nebo byl bývalým občanem podle odstavce 1, může státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.“

Dosavadní odstavec 3 se označuje jako odstavec 4.

2. V § 31 odst. 4 se na konci textu písmene e) doplňují slova „nebo doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů nebo prarodičů“.

3. V § 31 se za odstavec 4 doplňují odstavce 5 až 7, které znějí:

„(5) Rodiče, popřípadě jeden z nich, mohou pro dítě učinit samostatně prohlášení podle odstavce 3. K prohlášení se kromě dokladů uvedených v odstavci 4 připojí

- a) rodný list dítěte,
- b) souhlas druhého rodiče s nabytím státního občanství České republiky s jeho úředně ověřeným podpisem. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje, pokud byl rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel.

(6) Jestliže oba rodiče zemřeli, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven nebo není-li jejich pobyt, pokud žijí mimo území České republiky, znám, může prohlášení o nabytí státního občanství České republiky učinit pro dítě zákonný zástupce nebo opatrovník, který k prohlášení připojí

- a) rodný list dítěte,
- b) pravomocné rozhodnutí soudu o jeho ustanovení opatrovníkem.

(7) K nabytí státního občanství České republiky prohlášením podle odstavce 3 dítětem starším 15 let je třeba jeho souhlas s úředně ověřeným podpisem. Úředně ověřený podpis

se nevyžaduje, jestliže dítě vyjádří svůj souhlas a prohlášení podepíše před správním orgánem, u něhož se prohlášení činí.“.

Čl. II

Účinnost

Tento zákon nabývá účinnosti patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

Důvodová zpráva

A. Obecná část

1. Zhodnocení platného právního stavu, odůvodnění hlavních principů a vysvětlení nezbytnosti navrhované právní úpravy v jejím celku

Návrh stávajícího zákona o státním občanství byl doručen vládou do Poslanecké sněmovny 10. října 2012, kde byl projednán jako sněmovní tisk č. 827. V původním vládním návrhu existoval § 31, který obsahoval též možnost získat státní občanství České republiky prohlášením pro bývalé občany Československa, popřípadě České socialistické republiky nebo Slovenské socialistické republiky. Tato možnost se v původně navrhované podobě vztahovala na děti i vnuky, a to tehdy, pokud alespoň jeden z rodičů mohl prokázat své původní občanství.

Při projednávání návrhu zákona o státním občanství v Poslanecké sněmovně navrhl ústavně právní výbor Poslanecké sněmovny na své schůzi dne 27. února 2013 v usnesení č. 164 upravit § 31 tak, aby neumožnil dětem a vnukům získat státní občanství prohlášením. Tento pozměňovací návrh byl Sněmovnou přijat.

Ačkoliv byl při projednávání návrhu zákona na půdě Senátu dne 16. května 2013 podán na 10. schůzi v 9. funkčním období pozměňovací návrh, jehož smyslem bylo vrátit § 31 do podoby, jak jej předložila vláda, tento návrh přijat nebyl.

S ohledem na výše uvedené lze konstatovat, že na jedné straně byla s nadšením přijata možnost dvojího státního občanství. Na straně druhé však přijatá úprava mnohdy rozdělila rodiny, kdy jedno dítě, které se narodilo před možností nabytí dvojího občanství, má jiné státní občanství než dítě, které se narodilo po tomto datu. Znemožňuje to výrazně například cestování, ale i návrat do České republiky, popřípadě návštěvu škol, kdy jedno dítě má práva a povinnosti občana České republiky a druhé nikoliv.

Původní návrh, který přiznával právo získat státní občanství České republiky prohlášením u lidí, jejichž alespoň jeden rodič či prarodič měl státní občanství tehdejšího Československa, postihl především rodiny, které byly nuceny odejít z Československa po roce 1948. Na tuto neblahou zkušenost často poukazují též Češi žijící v zahraničí. Předkládaná novela zákona o státním občanství České republiky tyto záporné dopady stávající úpravy narovnává.

2. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s ústavním pořádkem České republiky

Čl. 12 Ústavy předpokládá, že nabývání a pozbývání státního občanství České republiky stanoví zákon (odstavec 1), a že nikdo nemůže být zbaven státního občanství proti své vůli

(odstavec 2). Návrh je s ohledem na uvedený čl. 12, jakož i na širší ústavněprávní povahu institutu občanství, v souladu s ústavním pořádkem.

3. Zhodnocení souladu navrhované právní úpravy s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána

Návrh je v souladu s mezinárodními smlouvami, kterými je Česká republika vázána.

4. Předpokládaný hospodářský a finanční dosah navrhované právní úpravy na státní rozpočet, na rozpočty krajů a obcí (ostatní veřejné rozpočty)

Návrh nebude mít finanční dopad na veřejné rozpočty. Lze uvažovat pouze o okrajovém zvýšení administrativní zátěže pro správní orgány přijímající a rozhodující o prohlášení o nabytí státního občanství České republiky a s tím související zvýšené provozní náklady. Tyto jsou však kompenzovány správním poplatkem ve výši 500 Kč.

B. Zvláštní část

K čl. I

K bodu 1

Navrhuje se, aby fyzická osoba, jejíž alespoň jeden z rodičů nebo prarodičů je nebo byl bývalým občanem podle § 31 odst. 1 zákona o státním občanství České republiky (*fyzická osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nejednalo-li se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině, nebo nejednalo-li se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, anebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a je dosud jejím občanem*), mohla státní občanství České republiky nabýt prohlášením, pokud není ke dni učinění prohlášení státním občanem Slovenské republiky.

K bodu 2

V případě, že se předmětná fyzická osoba rozhodne využít navrhované možnosti pro získání státního občanství České republiky, bude muset k prohlášení připojit též doklad prokazující datum a způsob pozbytí českého či československého státního občanství jednoho z rodičů nebo prarodičů.

K bodu 3

Bodem 3 se stanoví podmínky, kterým je třeba vyhovět v případě, kdy rodiče chtějí pro dítě učinit samostatné prohlášení, nejsou na živu, byli zbaveni rodičovské odpovědnosti, výkon jejich rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven nebo není-li jejich pobyt znám, pokud žijí mimo území České republiky, a konečně též pro případ, kdy činí prohlášení dítě starší 15 let. V uvedených situacích budou muset dotyční prokázat potřebné skutečnosti tam vymezenými dokumenty (rodné listy, souhlas druhého rodiče, rozhodnutí soudu), resp. splnit jiné náležitosti (úředně ověřený podpis).

K čl. II

Navrhuje se, aby zákon nabyl účinnosti standardně patnáctým dnem po jeho vyhlášení.

V Praze dne 15. srpna 2018

Milan Štěch, v. r.
předseda Senátu